

Church Mediation

Gezonde ruzie in het gezin van God

'Conflicten horen bij het leven', stelt Anneke den Hertog (45) op haar website. Sinds een aantal jaren is de arbeids- en organisatiepsychologe onder meer werkzaam als mediator, onpartijdig bemiddelaar in conflictsituaties. Het blijkt een hele kunst te zijn om conflicten niet ten koste te laten gaan van onderlinge relaties. Helaas geldt dat ook binnen de gemeente van Christus; niets menselijks is onselijkerwijs vreemd. Toch is church mediation een aparte tak van sport. Een gesprek met een professional.

Met welke motivatie ben je het mediationveld ingestapt?

Vanuit mijn geloof als christen vind ik het aspect van verzoening erg belangrijk. Dat je binnen het gezin van God samen verder kunt als broers en zussen na een gezonde ruzie. En dat je niet met wraak- of rancunegevoelens blijft zitten, maar de dingen in proportie kan zien. Als de conflicterende partijen echt willen, kunnen ze er absoluut uitkomen. Daarnaast kunnen conflicten goede dingen opleveren. Dat je je eigen gedrag, communicatie, intenties en verlangens beter leert kennen. En dat je op een dieper niveau elkaar leert 'verstaan'.

**Leer van elkaar,
schaaf aan elkaar. Je
voorkomt er zoveel mee**

Waar zit de angel precies? Bij mediation ga je afpellen, op zoek naar het belang, de behoefte die achter het conflict zit. Wat is er nu echt aan de hand? Waarom speelt dit nu? Waardoor is deze persoon zo gekwetst? Onder elk verwijt zit namelijk een behoefte, maar we drukken ons wel eens op een ongelukkige manier uit.

Als de ander je iets verwijt, is het eigenlijk de kunst om rustig, glimlachend achterover te gaan hangen: oké, in welke wens ben je teleurgesteld geraakt, wat wil jij dan? Zo kun je winst halen uit conflicten en er op een constructieve manier mee omgaan. Een mediator helpt partijen daarbij naar zichzelf te kijken. Gevoelens als jaloezie worden bijvoorbeeld vaak niet uitgesproken. Of de angst om macht of controle kwijt te raken. Als christen

weet je echter dat God elke hoek van je hart kent.

Dat maakt mediation tussen christenen erg makkelijk.

Was het maar waar! Bij een conflict kan het daar juist tot op het bot gaan. Dat heeft mijns inziens te maken met identiteit. Voor een christen is die identiteit 'in Christus'. En als zich op dat 'terrein' dan een conflict voordoet, raakt dat vaak je wezen, daar waar je voor leeft, waar je voor gaat, van waaruit je keuzes maakt en beslissingen neemt. Dan kan het verschrikkelijk pijnlijk zijn.

Wat ik onder christenen ook tegenkom is 'of of': of ik heb gelijk, of jij hebt gelijk. Er is immers maar één Waarheid, de Bijbel? Dan lijkt het 'een wedstrijdje' te worden om de waarheid en doen beide partijen eigenlijk steeds het appèl op elkaar: 'snap MIJ nou!' Een conflict is er, omdat minstens één partij zich miskend voelt. Ten diepste gaat het altijd om erkenning, voor de ander, hoe die 'de waarheid' beleeft.

Maar in plaats van dat we tegenover elkaar gaan staan met onze 'waarheden', kunnen we ook in 'en en' denken: jij hebt jouw (subjectieve) waarheid en ik mijn (subjectieve) waarheid en hoe gaan we daar nu samen mee om? Blijf je in dat 'of of', dan is er altijd verlies. Dat is zo jammer! De snelste manier om begrip van de ander te krijgen, is beginnen die ander begrip te geven. Dat moet ons als christenen toch bekend voorkomen...?

Ook merk ik, juist bij christenen, individueel en als geloofsgemeenschappen, vaak nogal wat schaamte om er 'een buitenstaander' bij te halen. Men denkt dan vaak pas laat aan de mogelijkheid van mediation. Daarom is het goed om te weten dat er mediators zijn die dezelfde levensbeschouwing hebben, dezelfde taal spreken.

Wie nemen dan het initiatief?

Dat kan de scriba zijn, of een voorganger. En in sommige kerken hebben ze visitatiecommissies. Verder is het vooral zaak dat mensen gewoon moeten weten dat zo iets als christelijke mediation bestaat. Kerken in Nederland lijken daar nog veel te huiverig voor te zijn. Aarzeling om de vuile was buiten te hangen? Of bang dat het erbij halen van een derde neutrale persoon het conflict pas echt tot realiteit maakt? Terwijl de mediators het proces en de communicatie kunnen begeleiden en de conflicterende partijen zo al hun aandacht op henzelf en de andere partij kunnen richten en zich niet druk hoeven te maken over dat proces. Waarom maken we niet meer gebruik van elkaar? In Amerika en Canada is dat al lang zo: in elke kerk zijn er diverse mediators, voor echtelijke conflicten en echtscheidingen en allerlei andere kwesties. Heel normaal, en ook zo bijbels, vind ik. Beter dan naar de aardse rechter stappen en met de hakken in het zand elkaar bestrijden toch?

Hoe krijgen we die drempel hier omlaag?

Hm, daar ben ik zelf ook benieuwd naar. Misschien dat dat nu eens onderzocht zou kunnen worden, bijvoorbeeld door de EA, of met behulp van studenten van de CHE. Ik zou het heel mooi vinden.

**Onder elk verwijt zit een
behoefte, maar we
drukken ons wel eens op een
ongelukkige manier uit**

Om wat voor soort conflicten gaat het eigenlijk?

Anneke den Hertog

Heel divers. Het kan bijvoorbeeld zijn dat men geen idee heeft van het aantal uren dat een predikant daadwerkelijk aan de gang is. Zo'n man – of vrouw – draait soms tachtig, negentig uur, en de kerkenraad vindt het dan raar dat hij hun vraag ook een aantal huisbezoeken te doen: 'De mensen willen toch de dominee?' Ik heb ook crisissen meegemaakt rond het moeten sluiten van een kerkgebouw. Dan heb je er eerst drie of vier en dat moeten er twee worden. Welke stoot je af? Of over het vervangen van de kerkbanken. Die zijn soms nog aangeschaft uit de nalatenschap van ouders van gemeenteleden. En dan komen er stoelen!

Vaak gaat het ook om verschillende opvattingen over de manier of het tempo waarin beleid uitgevoerd wordt. Een groep gemeenteleden vindt dan bijvoorbeeld dat de predikant of voorganger te snel gaat. Of juist niet snel genoeg.

Ik heb als gastdocent het vak 'leiderschap' gegeven voor de EBS en dit jaar samen met dominee Jaap Overduin voor de Kerk van de Nazarener. Daarin hebben we ook benadrukt dat we als christenen moeten leren elkaar feedback te vragen, juist ook in de geloofsgemeenschappen. Mijns inziens zou een predikant/voorganger/oudste bijvoorbeeld minstens een keer per jaar aan de kerkenraad of de gemeente moeten kunnen vragen:

wat vinden jullie helemaal top aan mijn functioneren en wat juist niet? Ook als voorbeeldgedrag naar de anderen toe. Leer van elkaar, schaaft aan elkaar. Je voorkomt er zoveel mee. En je kunt zo samen verder groeien, ontwikkelen, mooier worden. Er wordt bijna nooit besproken, wat we van elkaar verwachten, totdat het fout gaat. De grootste valkuil blijft toch de communicatie.

Beschrijf het mediationtraject eens.

Elk traject begint met een mediationovereenkomst, een intentieverklaring zonder resultaatverplichting, waarin zaken als beslotenheid, bereidwilligheid en vertrouwelijkheid aan de orde komen. Meestal zitten op een eerste bijeenkomst alle partijen meteen met de mediator(s) bij elkaar om tafel. Soms is het echter nodig eerst 'in caucus' te gaan: met de partijen los van elkaar een afspraak te hebben.

Allereerst moet duidelijk worden wat het probleem nu precies is. En of beide partijen dat zo zien. Dan komen de fases van het afpellen naar uiteindelijk de onderliggende intenties, wensen, belangen en behoeften.

Vervolgens roepen partijen allerlei mogelijke oplossingen, waarna de fase van onderhandelen aanbreekt en de oplossingen concreet worden. De beginfase is vaak het heftigst, wanneer partijen vaak vanuit hier-en-nu-emoities elkaar op een verwijtende of zelfs aanvallende toon in de haren vliegen. Als men zo ver is de ander te willen en kunnen begrijpen, zijn ze er vaak snel uit. De gekozen oplossingen worden in een convenant gezet, die beide partijen met een handtekening bekrachtigen. In deze 'vaststellingsovereenkomst' staat ook meestal dat partijen weer voor mediation zullen kiezen, mocht het onverhoopt toch nog fout gaan. In het mediationproces komen dus de pijnpunten echt aan de orde, in plaats van dat ze soms jarenlang onder tafel (onder de 'mantel der liefde') blijven doortetteren. Bij mediation blijven partijen verantwoordelijk voor hun gedrag en de gevolgen

daarvan en krijgen ze de mogelijkheid zelf gewenste oplossingen aan te dragen. De mediator geeft geen mening of advies, bemoeit zich niet met de inhoud.

Hoe lukt het je om zelf geen standpunt in te nemen?

'Betrokken distantie' noem ik dat. Bijna altijd gaat het ten diepste niet om de inhoud, maar om gekwetste gevoelens, ervaren onbegrip bij de betrokken personen. Dus daar zoom ik ook op in. Als mediator moet je er ook van overtuigd zijn dat de partijen eruit willen komen. Er dient bereidwilligheid te zijn daartoe, en dan kunnen zij het ook. Zij hebben een probleem en niet ik. Ik kan wel het proces begeleiden, benoemen hoe de communicatie verloopt en hun een spiegel voorhouden: dit en dit zie ik gebeuren. En veel afpellen, dus. Daar zijn ook verschillende vraagtechnieken voor. Je gaat als het ware van emoties via feiten naar de intenties en onderweg kom je van alles tegen.

En hoe lukt het je de gelijkwaardigheid van de partijen te bewaken?

Dat is erg belangrijk: de veiligheid moet bijvoorbeeld voor beide partijen gewaarborgd zijn. Soms is dat erg lastig. Manipulatie kan zeer creatieve vormen

aannemen en het is soms heel moeilijk om daar de vingers op te leggen. Ik voel gelukkig heel sterk aan of iemand gespannen is of dat er iets niet klopt. Vaak benoem ik het gewoon: 'Wat ik zie in hoe je je gedraagt, doet me een beetje aan Calimero denken. Helpt die slachtofferrol je om eruit te komen? Zullen we afspreken dat ik je er vanaf nu op wijs?' Soms is ook de plek waar de bijeenkomst gehouden wordt van belang: het moet voor beide partijen neutraal zijn. Hoe het uiteindelijk ook verloopt, als het goed is, komen mensen er altijd sterker en gezonder uit naar voren.

Eind goed, al goed?

Daar hoop ik natuurlijk wel op. Vaak is het allerbelangrijkste – en daar zit dus ook vaak de doorbraak – dat er eindelijk erkenning komt voor de pijn: een luisterend oor voor hun verhaal bij de andere partij. Erkenning door de ander voor de beleefde werkelijkheid is de sleutel. Als mensen zich miskend blijven voelen, kan er soms een jarenlange strijd ontstaan, met verbittering en verdriet: ze vechten voor hun gelijk, maar wat ze werkelijk willen is erkenning. Gelijk krijgen alleen haalt de angel er niet echt uit. Bij mediation begin je eigenlijk al met een zekere erkenning, want beide partijen beseffen dat ze gezamenlijk een probleem hebben en geven aan dat ze er samen uit willen komen. En als ze elkaar dan uiteindelijk oprecht een hand kunnen geven en elkaar zo de vrede kunnen bevestigen, dan vind ik dat fantastisch!

Robert-Jan van den Hoorn